

Munkakörülmények a csatlakozó és a tagjelölt országokban

Tájékoztató lap

„Meggyőződésem, hogy a bővítés segíteni fogja a munkával töltött évek minőségének javítását az új tagállamokban, és ezzel sikerül Európát olyan térséggé alakítanunk, ahol mindenki biztonságos és egészséges munkahelyen dolgozhat.”

Anna Diamantopoulou, a foglalkoztatási és szociális ügyek európai biztosa

HÁTTÉR

Az Európai Unió további 13 országgal való bővülésére az elkövetkező néhány évben folyamatosan és több lépcsőben kerül majd sor. 2004. május 1-jén a jelenleg „csatlakozási” szakaszban lévő 10 „első körös” ország – Ciprus, a Cseh Köztársaság, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Szlovákia és Szlovénia – válik az EU teljes jogú tagállamává. Az akadály nélküli átmenet biztosítása mind uniós, mind nemzeti szinten hatalmas előkészületeket követel meg. Az utóbbi évek jelentős egymáshoz való közeledése ellenére a munkakörülmények terén továbbra is fontos különbségek állnak fenn. Az európai munkahely fejlődési irányvonalainak követése hozzájárul majd a kohézió biztosításához az új Európai Unióban.

A KUTATÁS CÉLJA

Mostanáig nem létezett olyan közös alap, amely lehetővé tette volna az új tagállamok munkakörülményeire vonatkozó helyzet leírását. E hiány pótlásához az alapítvány széles körű, a tíz csatlakozó országot és a két tagjelölt országot is bevonó (Bulgáriát és Romániát), átfogó felmérésbe kezdett 2001-ben. 2002-ben a felmérést Törökországra is kiterjesztette. A felmérés célja az volt, hogy áttekintést nyújtson az EU politikai vezetőinek akkor, amikor kezdetét vette az új Európai Unió határainak kialakítása. A felmérés eredményei pillanatfelvételt nyújtanak a csatlakozó és a tagjelölt országok (ACC: acceding and candidate countries) munkakörülményeiről, olyan kérdéseken keresztül például, mint a fizikai kockázati tényezők és a munkaidő. A kérdőíves felmérés azonos az alapítvány által az EU-tagállamok körében 1990-ben, 1995-ben és 2000-ben végzett munkakörülményeket vizsgáló korábbi három felméréssel, ami lehetővé teszi a két országcsoport közötti összehasonlítást.

EREDMÉNYEK

A munkaerő szerkezete

- Az ACC-munkaerő egyötödét (21 %) a mezőgazdaságban alkalmazzák, szemben az EU-val, ahol csupán huszadrészét (5 %).
- Az ACC-ben számottevően kevesebb személy (47 %) dolgozik a szolgáltatói szektorban, mint az EU-ban (66 %).
- A szerződéses alkalmazásban állók aránya az ACC-ben alacsonyabb az EU-hoz képest (83 %, illetve 77 %).
- Az ACC-dolgozók tizedrésze (10 %) vállal kiegészítő munkát (másodállást), míg az EU-ban 6 %-os ez az arány.
- Az ACC-munkaerő némileg idősebb: 51 %-uk 40 éven felüli, míg az EU-ban 47 %-uk.

Munkaszervezés

- A munka megszervezése az ACC-ben hagyományos ipari jellegű, és kevésbé szolgáltatóorientált.
- Az EU-hoz viszonyítva kevésbé decentralizált és hierarchikusabb felépítésű.
- Az ACC-dolgozók 62 %-a véli, hogy feszített munkatempóban dolgozik, az EU-ban 56 %-os ez az arány.
- Az ACC-ben dolgozók csupán 63 %-a nyilatkozza, hogy munkája során új dolgokat tanulhat meg, míg az EU-ban 71 %-uk.

Nemek közötti különbségek

- Az ACC-ben magasabb a fizetett női alkalmazottak aránya (46 %), mint az EU-ban (42 %).
- A nők eloszlása az ACC-ben egyenletesebb, akár a foglalkozási kategóriákat és az ágazatokat, akár a beosztások hierarchiáját vesszük figyelembe.
- A nők nagyobb arányban töltenek be menedzseri pozíciót (37 %-uk, míg az EU-ban 34 %-uk).
- Ellenben, kevesebb nőt találunk a kisebb felelősséggel járó munkakörökben, például az értékesítésben és a szolgáltatásokban (54 %, az EU-ban pedig 66 %).
- Az ACC-ben ritka részidős munka egyenletesebben oszlik meg a nemek között: a nők 9 %-a dolgozik ebben a munkaformában, szemben az EU-val, ahol 32 %-uk.

Egészség, biztonság és fizikai kockázatok

- Az ACC-dolgozók 40 %-a véli, hogy munkája veszélyezteti egészségét és biztonságát, összehasonlítva az EU-val, ahol csak 27 %-uk.
- Az ACC-ben dolgozók közül jelentősen magasabb azok aránya, akiket különböző fizikai kockázati tényezők (például veszélyes anyagok/füst és zaj) veszélyeztetnek.
- Az ACC-ben dolgozók nagyobb hányada (41 %) számol be a munkája következtében fellépő fáradtságérzetről, míg az EU-ban 23 %-uk.

Munkaidő

- Az ACC-dolgozók többet dolgoznak, átlagosan 44,4 órát hetente (az EU-ban pedig heti 38,2 órát).
- Az ACC-dolgozók 38 %-a hetente több mint 45 órát dolgozik (az EU-ban csak 21 %-uk).
- A férfiak és a nők egyaránt többet dolgoznak az ACC-ben, az EU-ban viszont csak a férfiak körében gyakori a hosszú munkaidő.

- A részidős munkában dolgozók aránya az ACC-ben alacsonyabb (csak 7 %), szemben az EU-val (ahol átlagosan 17 %).
- Az antiszociális munkaidő (mint például az éjszakai munka vagy a több műszak) gyakrabban fordul elő az ACC-ben.

HOGYAN TOVÁBB?

E felmérés eredményei fontos első betekintést biztosítanak a vizsgált országok munkakörülményeibe. Pozitív kiindulópontot jelentenek továbbá egy új, kibővült Európai Unió megtervezéséhez, és alapul szolgálnak a munkakörülményekben megfigyelhető fejlődési irányok nyomon követéséhez. A munkakörülményeket vizsgáló negyedik európai felmérést, amely a 25 EU-tagállamot és a három kiválasztott pályázó országot egyszerre veszi majd figyelembe, 2005 elejére tervezik.

További információ:

John Hurley-től a joh@eurofound.eu.int e-mail címen

Az alapítvány munkakörülményekkel kapcsolatos munkája:

Third European survey on working conditions, 2000

Harmadik európai felmérés a munkakörülményekről, 2000

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0121.htm>

Ten years of working conditions in the European Union (summary)

A munkakörülmények tíz éve az Európai Unióban (összefoglalás)

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF00128.htm>

Working conditions in candidate countries and the European Union (résumé)

Munkakörülmények az Európai Unióban és a tagjelölt országokban (összefoglalás)

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0246.htm>

Working conditions in acceding and candidate countries and the European Union (report)

Munkakörülmények az Európai Unióban, a csatlakozó és a tagjelölt országokban (jelentés)

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0306.htm>

Working conditions surveys

Munkakörülményeket vizsgáló felmérések

<http://www.eurofound.eu.int/working/surveys.htm>

Working conditions survey in acceding and candidate countries

Munkakörülmény-felmérés a csatlakozó és a tagjelölt országokban

<http://www.eurofound.eu.int/working/ccseminar.htm>

Tabular data by country (ACC survey)

Táblázatos kimutatás országonként (ACC-felmérés)

<http://www.eurofound.eu.int/working/ccindex.htm>

Country factsheets (ACC survey)

Az egyes országokra vonatkozó konkrét adatok (ACC-felmérés)

<http://www.eurofound.eu.int/working/cc/factsheets.htm>